

Харабара В.М.

к. е. н., доцент кафедри фінансів і кредиту
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Гордіца Т.М.

к.е.н., доц. кафедри маркетингу, інновацій та регіонального розвитку
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПАЙОВИХ ТА БОРГОВИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

Вплив війни на ринок цінних паперів України є складним та багатограним. З одного боку, війна призвела до значного зниження цін на акції та зростання волатильності ринку. З іншого боку, випуск військових облігацій створив нові можливості для інвесторів, які прагнуть підтримати Україну та отримати прибуток. Важливо зазначити, що ринок цінних паперів України поступово відновлюється. Інвестори демонструють стійкість та віру в майбутнє України, про що свідчить зростання попиту на військові облігації та інші активи.

Станом на квітень 2024 року, в Україні зареєстровано 63 ПЦП, що управляються 42 компаніями з управління активами. Загальна вартість чистих активів ПЦП становить близько 50 мільярдів гривень. Найбільш популярними типами ПЦП в Україні є ПФи, які інвестують в акції, облігації та інші активи. На фондовому ринку України спостерігається зростання інтересу до інвестицій у ПФи, які надають можливість диверсифікувати портфель і зменшити ризики. Інвестори шукають можливості отримати прибуток від росту цін акцій та відсотків з облігацій, а також зацікавлені в інших фінансових інструментах. ПФи є зручним інструментом для тих, хто бажає займатися інвестуванням, але не має досить часу або знань для самостійного управління активами.

Ми розуміємо, що цінні папери є основними фінансовими інструментами на ринку, що представляють різні форми власності та кредиторські права. Їх цінність і можливість передачі роблять їх важливими інструментами для

формування капіталу та інвестицій, відіграючи значну роль у функціонуванні сучасних фінансових систем. Їхній структурований та офіційний характер у поєднанні з вимогою, що права пов'язані з володінням документом, забезпечує безпечне та впорядковане середовище на фінансовому ринку [2].

Цінні папери, які є необхідним елементом фінансових ринків, можна класифікувати за різними критеріями, такими як порядок випуску. Одна з основних класифікацій відрізняє цінні папери на акції та облігації.

Пайові цінні папери, до категорії яких відносяться акції, надають їхнім власникам низку прав, що відображають їхню частку власності в компанії. Ці права включають фінансові вигоди, участь в управлінні та доступ до інформації, що дозволяє акціонерам або учасникам брати активну участь у діяльності компанії та процесах прийняття рішень, а також отримувати прибуток від них [3, с.46].

Право на отримання дивідендів є однією з найважливіших економічних переваг володіння акціями. Це право пов'язує інтереси акціонерів з результатами діяльності компанії, оскільки вищі прибутки призводять до вищих дивідендних виплат. (рис.1).

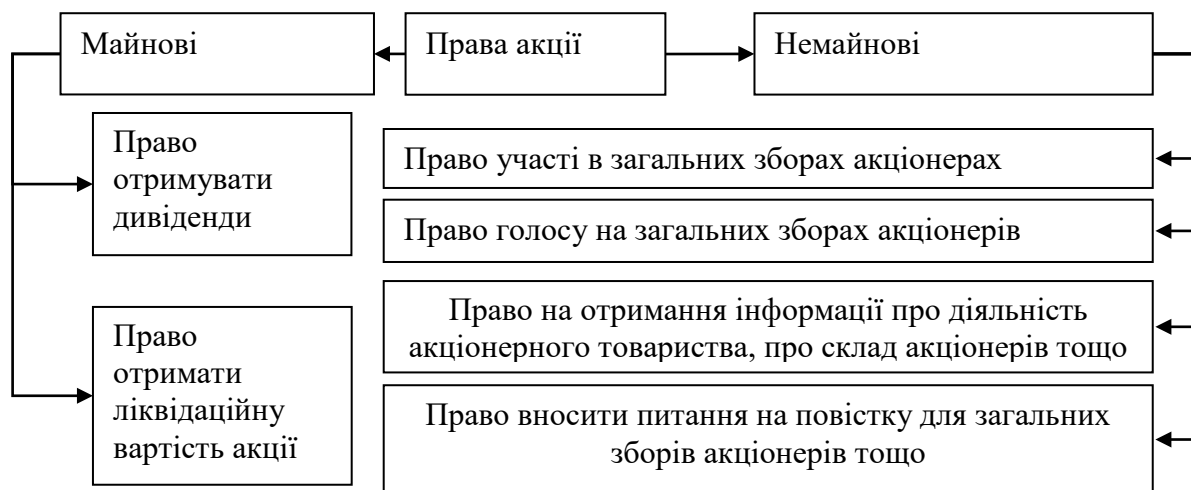

Рис.1. Об'єм прав, що надаються власнику акції

Джерело: складено автором

Акціонери також мають право на частку в ліквідаційній вартості компанії. У разі закінчення її роботи, після погашення всіх боргів і зобов'язань, активи,

що залишилися, розподіляються між власниками. Це право підкреслює залишкові претензії акціонерів на активи компанії. Акціонери можуть отримати свою частку від ліквідації компанії тільки після того, як всі інші кредитори були виплачені. Це означає, що їхня вимога на активи компанії є останньою в черзі. Тому важливо мати на увазі це правило при прийнятті рішень щодо інвестування в акції підприємства.

Акціонери мають право отримувати інформацію про діяльність компанії, її фінансові показники та склад акціонерів. Це включає доступ до річних звітів, управлінських звітів та розкриття інформації про значні події. Прозорість та доступ до інформації є важливими для прийняття акціонерами обґрунтованих інвестиційних рішень. Акціонери також мають право брати участь у загальних зборах акціонерів. Ця участь може бути особистою або, частіше, через голосування за дорученням. Участь у загальних зборах дозволяє акціонерам обговорювати справи компанії, голосувати за рішення та безпосередньо взаємодіяти з керівництвом і радою директорів.

Боргові цінні папери є важливим механізмом на фінансовому ринку, що функціонує як інструмент для залучення капіталу за рахунок боргових зобов'язань. Ці оборотні фінансові інструменти сприяють передачі права власності від однієї сторони до іншої, що робить їх невід'ємною частиною світової фінансової системи [1, с.43].

Найбільш поширеною формою боргу є облігація, яка, по суті, є договірною угодою між позичальником і кредитором. Відповідно до цього договору позичальник, як державна установа, так і неурядова організація, обіцяє сплатити узгоджену відсоткову ставку на основну суму боргу протягом встановленого періоду часу. Після закінчення терміну погашення облігації основна сума повертається кредитору або власнику облігації. Це основний механізм процентів і погашення.

Облігації бувають різних форм залежно від вашої інвестиційної стратегії та терпимості до ризику.

Також до боргових цінних паперів належать іпотечні цінні папери. Іпотечні цінні папери забезпечені низкою іпотечних позик, які приносять прибуток за рахунок іпотечних платежів за основним активом. По суті, механізми боргових інструментів зосереджені на фінансуванні позикового капіталу та пропонують різні системи для задоволення різних потреб емітентів та інвесторів. Важливо зазначити, що прогнози щодо розвитку ринку іпотечних цінних паперів в Україні є досить ризикованими через невизначеність, пов'язану з війною.

На завершення відзначимо, що цінні папери фактично є фундаментальною основою функціонування фінансових ринків. Вони сприяють мобілізації заощаджень, надають можливості брати участь в управлінні підприємствами, забезпечують кредит і кредитні механізми, підтримують розрахунки за фінансовими операціями та сприяють ефективному перерозподілу фінансових ресурсів в економіці. Цінні папери є ключовим інструментом для залучення інвестицій, розвитку бізнесу та забезпечення сталого економічного зростання. Їхня роль в сучасній фінансовій системі надзвичайно важлива, і без їх участі було б складно уявити функціонування глобальних ринків.

Список використаних джерел

1. Нестеренко О. М., Бондаренко Є. Ю., Сучасний стан фінансового ринку України. Збірник тез. №. 2020. С. 43.
2. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006р. у редакції від 22.02.2024р. № 3587-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> (Закон України)
3. Рамський А. Ю., Жукова Ю. М., Обушний С.М. Ринок цінних паперів у питаннях та відповідях : навч. посіб. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 228 с.
4. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/> (дата звернення 05.04.2024).